

Азбука быраанынныгы.

Сыала: - үөрәппит темаларын хатылаанын;

- толкүйдүүр дьобурдарын сайыннарыы;
- кинигэни сөбүлээн ааҕарга көбүлээнин;
- эйэлээх, доҕордуу буоларга иити.

1. Тэрээнин чаана.

2. Кирири тыл.

- Биһиэхэ бүгүн үөрүүлээх күн үүннэ. Аан бастакы кинигэбитин бүтэрдибит. Бары ааҕа, сүрүяа үөрэннибит. Онон Азбукабыт бүгүн энигини кытта быраһаайдаһар.
- Чэ, эрэ барыта туохтан саҕаламмытын өйдүөххэйинг. Эниги өссө ааҕа үөрэнэ иликкитинэ, тыллары истэргэ, санарарга туохтар көмөлөспүттэрэй? (пирамидаҕа – дорҕоон диэн суругу иилэбин)

3. Сүрүн чаана.

- **Бастакы этап**- «Көмөлөнөөччү дорҕооннор» диэн. Сорудабы истин: тыллары этиэм, болҕойон тыллар бастакы дорҕооннорун истин. Истибит дорҕоонноргут сана тылы таһаараргытыгар көмөлөнүөхтэрэ.

Кинигэ	устуул	паар	буурҕа	эһэ	таба
Ыт	ракета	аан	уус	тиин	ынах
Лыах	уол	роза	кыыс	иистэнньэн	луук
Аат	кыптыый	тыы	улар		
Собо		арыы	быар		
			ат		
(кылаас)	(уроок)	(паарта)	(буукуба)	(этии)	(тыл)

- Аан бастаан ханнык буукубаны кытта билсибиппитий?

1. Мин «А» диэни билэбин:

Үөһээ өттө уһуктаах,
Алын өттө атахтаах,
Ортотунан туорайдаах.

2. Мин «О» диэни билэбин:

Обуруо курдук төкүнүк,
Обурсу курдук бөкүнүк,

Уобуруччу курдук төгүрүк.

3. Мин «Т» диэни билэбин:
Суос-соботох атабын
Тоһоһолуу тирэммит,
Моһотойдуур ураһанын
Туора сүгэн кэбиспит.
4. Мин «Ж» диэни билэбин:
Дып-дыгынаһан саналаах,
Хомурдуоска маарыннаах,
Аахтаһа да атаһа
Алта буола туруоһа.
5. Мин «Х» диэни билэбин:
Харандааска харандааны
Хардарыта туппуттар,
Хат баайталаан кээспиттэр,
«Х» диэн буоллун диэбиттэр.
6. –Сааты даа! – диэн
«С» сабыта санарда,
«Ы» ыгыста кыһыһарда,
«К» буукуба кэлэйэн,
«А»-һа сибигинэйэр,
«Ч» төбөтө ыалдыһан,
Чабырһайын харбанна,
«Т» бэри-бэркиһээн,
Тараһайын тарбанна.
7. Аан бастаан ааһарга үөрэппит
Ахтыбат атаһым «а» буукуба
Уһуннаах, кылгастаах,
Улаһаннаах, кыралаах.
8. Пааралаан уурталаан,
Сүһүөһү ааһабыт,
Түргэнник ааһарбар
«П» кэлэн көмөлөһ.
9. Миэхэ баар букубаар
Илиибэр субу баар.
Куруук буукуба арыаллаар,
Олоһпор эн сырдаар.

10. Букубаар эрэ наар

Аабарга үөрэтиэ,
Үөрэхтээх буоларга
Эрдэттэн эрчийиэ.

11. Суруйар буоларга

Ким миигин такайыай?
Букубаар баар дииллэр
Киниттэн өй ылыам.

12. Букубаар, баһыыба!

Баһыыба бары үчүгэйгэр,
Кэрэ кэпсээннэр, сэһэннэр,
Үгүс хоһооннор, ойуугар.

13. Эн биһиэхэ биэрдин билиини,

Эн биһиэхэ үүннэрдин кынаты.
Аны биһиги аабыахпыт
Атын араас кинигэни.

- **Иккис этаппытын** сабалыыбыт- «Букубаларга көмөлөс». Букубалары сиир хомурдуос букубалар сорох элеменнэрин сиэн кэбиспит, ону эһиги ситэрэбит.

(Хамаандаларга альбом лиинигэр букуба элеменнэрин бэриллэр, ситэрэн биэрэллэр).

- Таһаарбыт букубаларгытыттан тыллары таһаарың.

- **Үһүс этаппыт «Сүһүөхтэрдээх лото».**

(Альбом лиинин биэрэбин, бэриллибит сүһүөхтэртэн тыллары булан суруйаллар).

● **Сынналан: ырыа «Оскуоаҕа сүүрэбин»**

- **Төрдүс этаппыт «Тыл».** Карточкаҕа суруллубут тыллар букубалара ыһыллыбыттар. Ханнык тыл суруллубутун таайың.

з у а к б а (азбука)	и г к и н э (кинигэ)
н р а д а с а а х (харандаас)	э т э р т э э т (тэтэрээт)
у о с д а к (дуоска)	л ы с а а к (кылаас)

- **Бэһис этап «Биир тылтан - элбэх»** оонньууну оонньооххайың.

- «Азбука» диэн тыл хас биирдии букубатыгар тыллары булун (Х, арбуз, зонтик, быар, улар, кинигэ, ат)

- Өссө үктэли тахсабыт. **Алтыс этаппыт «Этии».**

- Сорудаҕа: булбут тылларгытын туттан этии толкуйдаан.

- **Бүтэник этаппыт «Сага».** Бу этапка «Таайыг» диэн оонньууну оонньоохпуг. Аахпыт кэпсээннэргитин, хоһоонноргутун өйдүөхпуг.
  - Түүн буолар. Тыал мөлтүүр. Сур бөрө үөмэр. Үөр таба үргэр. (Моойторук)
  - Тэллэх ыт аата. (Тэллэбиэй)
  - Сай ын этэ. Биирдэ кыыс эрдэ турда. Ойуур диэки барда. Кыыс уйаны булла. (Дора)
  - Түөх орус саҕа буолуон баҕарбытай? (Оҕо баҕа)
  - Кими кулунчуга батына сыльдарый? (Федя)
  - Түү быыһынан кылайар, төп- төгүрүк харахтаах. (Татоша)
  - **Сынньалан: ырыа «Азбукам барахсан»**
- 4. Түмүк:** - Дорҕоонтон буукуба таһааран,
 Буукубаттан тыл онорон,
 Аахтыгыт эниги суругу,
 Бүтэрдигит азбуканы.
 Бары ааҕа үөрэннигит
 Аны атын араас кинигэлэри ааҕанныт, элбэҕи билээрин.
- Өссө төгүл барыгытын бастакы ааҕарга үөрэппит кинигэбитин бүтэрбиккитинэн эбэрдэлиибин.

Уруок ыытылынна 1 “б” кылаас үөрэнээччилэригэр
 Уруогу ыытта Аммосова С.М.